

inhoud

E. D. 47:

- waalenburg
- neptunus
schrijft e. ellen
- jaaroverzicht
en passant
- excursie
- maritieme
advertenties
- EN .....
- de
kampioen
in
de toren.

EPPIE DAMARAN 47

p.bakelaar/a.c.bakker

penningm.: c.vinke
                  burgwal 22
bankrek. 4699.06200
giro 4254985

trossen los!

Dammers en schakers zijn klaar voor een nieuwe "cruise".
Wat onverwacht moest het anker van het clubscheepje in
de Zwaan gelicht worden.
Als nieuwe thuishaven is de SCHAKEL gekozen.

Nieuwe adverteerders en donateurs: hartelijk welkom
aan boord. Hopelijk wordt de bemanning nog met een aantal
koppen uitgebreid, laten er zich nieuwe leden aanmonsteren.

Dit nummer beschrijft o.a, hoe in de 16e eeuw de bedijkers
van WAALenburg en boeren van het "oude" Texel als KEMPHANEN
tegenover elkaar stonden. Het NEPTUNUSVERHAAL inspireerde
tot maritieme advertenties. In EXPO-ZEE te Lauwersoog trof
ik het volgende gedicht aan. Is dat niet op het lijf van
COR ELLEN geschreven?

DE GROENE ZEE IS M'N VRIENDIN
IK RUST BIJ HAAR EN SPEEL ER IN
EN VOOR MIJN ONBEVREESDE VOETEN,
GEPLANT OP DE VERSTE VASTE RAND,
DIT BROESSE GELE SUIKERZAND VAN 'T STRAND
SPOELT ZIJ ZE AAN, DE LIEFLIJKE GESCHENKEN
WAARVAN DE ZILTE GEUR AAN HAAR DOET DENKEN.

(J.B.CHARLES)

E.D.48 zal gewijd zijn aan Spiekeroog in de Napoleontische
tijd. Spiekeroog ligt in de rij Duitse oostfriese eilanden.
Texel speelt heel zijdelings nog een rol in dat verhaal.

Vóór de stranding eerst naar ASSURANTIEKANTOOR DE BOER.
Met REISBURO TEXEL het zeegat uit.
Lekker onder zeil in een MOERBEEK-pyama.
Naar RAB..want er spoelen nooit genoeg schroten aan.
MAAS 4=6 voor hofmeesters en keukenprinsessen.
Niet op zeegras, maar op een Brilliantmatras van MOERBEEK.

SPORTSHOP voor een actief strandgebeuren.
De oorlam komt bij SLIJTERIJ DE WIT vandaan.
LOODGIETERIJ VELTKAMP regelt de waterstanden..
LINKSE slipper kwijt? Dan naar HOOGERHEIDE.
LEIJDEKKERS heeft barometers in stuurwielen.
Laat U niet onderstuiven: ZEGEL PARKSTRAAT be"scherm"t U.

BEEKMAN, het adres voor de ZEEMEERMIN.
Vuurpijlen in het boeket van KORTENHOEVEN.
Naar BOON voor boter om het dek in te smeren...
MEMMERT? Waddenzeekaart Oost blad 8.WATERSPORTCENTRUM DUINKER.
PROVIAND aan boord volop bij CENTRA.

Waaenburg HET HART VAN TEXEL.

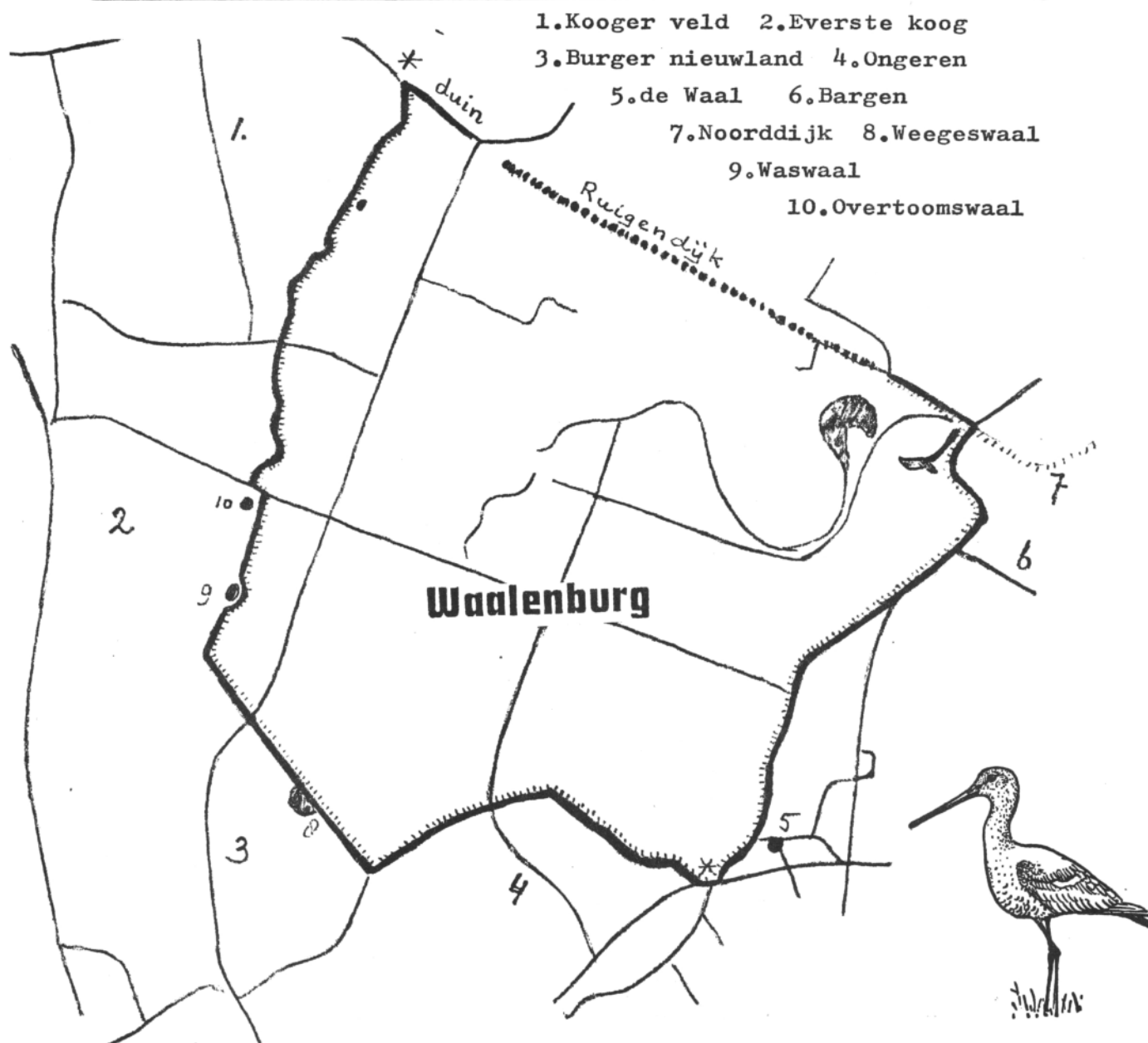
12 mei 1436: "Hoe dat Daniël van Nyewail ende Jan van Noorden drie sliclandekijns, die angeworpen ende gelegen zijn an den lande van Texel voir him verkregen."

.....

Tussen de kogen, bedijkt achter de duinreep, die van het oude Texel in de richting van Eierland was aangegroeid en het hoge land van de Waal/Oosterend, lag in de 15e eeuw een boezem, waarop deze polders uitwaterden.

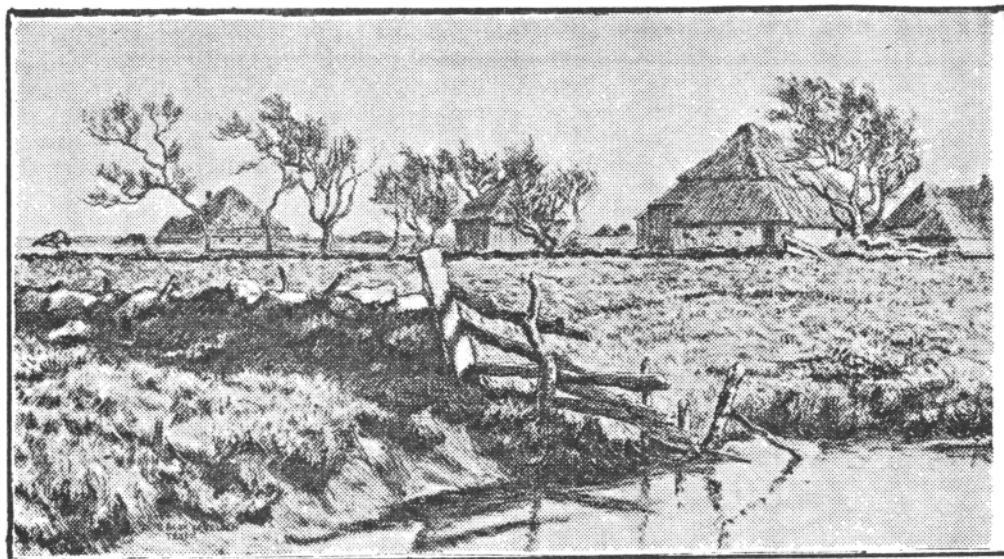
Op 12 mei 1436 gaf Margaretha van Bourgondië aan haar secretaris Daniël van Nyewail en Jan van Noorden de in deze boezem opgeslibde kweldergronden ter bedijking.

Men begon met de bedijking van de zuidoostelijke gors in de boezem en bracht een kleine polder binnendijks, de Schalkwijker Polder. Dit poldertje hield het niet lang, maar de erfgenamen bleven de erfpacht betalen en handhaafden daarmee hun recht op de gronden.

Deze erfgenamen (waaronder Cornelis Crusink, houtvester van Holland) kregen op 4 augustus 1488 van keizer Maximiliaan van Oostenrijk opnieuw het recht van inpoldering.

Tot tien jaar na het gereed komen van de inpoldering werd de eigenaars vrijstelling gegeven van het betalen der korentiende. Daarna werd een jaarlijkse erfpacht van vijftien gulden van kracht. Het octrooi (recht) werd uitgebreid met de toevoeging van het hoge gors ten noorden van de Schalkwijker dijk, de Harde Koog. In dit plan past de koop van enige buitendijkse gronden ten oosten van de Koog. Daarmee waren de beide aanhechtingspunten van de nieuwe waalenburgerdijk in handen van de bedijkers gekomen.

Dit kolkje in de buurt van de Ruigendijk (op de plaats waar nu het nieuwe fietspad van Staatsbosbeheer begint) tekende Blok v.d. Velden een jaar of 13 geleden. Links achter ziet men de boerderij „De Valk” met een schuur en rechts „De Arend”.

De aanleg van de dijk tussen de Koger gronden en de hoek benoorden de Waal was een moeizaam werk, dat jaren in beslag nam. De dijk bestond uit zand en zavel - geen wiergebruik dus - en was daardoor onderhevig aan verstuiwing en afslag door zijn te noordelijke ligging. In 1523 was hij nog niet helemaal voltooid.

Uit verklaringen voor het Hof van Holland tijdens een proces bleek dat het lozen van polder- en duinvalwater op de nieuwe polder jaarlijks ca. 100 pond schade aan de binnenzijde van de dijk berokkende en dat vóór 1516 reeds een schade van ca. 1000 pond was geleden.

Vóór 1510 was de voornaamste bedijker en woordvoerder van de rechthebbenden Willem van Cromfliet. Hij weigerde de oude polders via zijn nieuwe land te laten uitwateren. Daarom had het oude land drie sluisjes gemaakt om via andere polders het overtollige water te lozen.

Van Cromfliet kon zijn dijk echter niet houden; mogelijk bij de stormvloed van 27 september 1509 brak deze door.

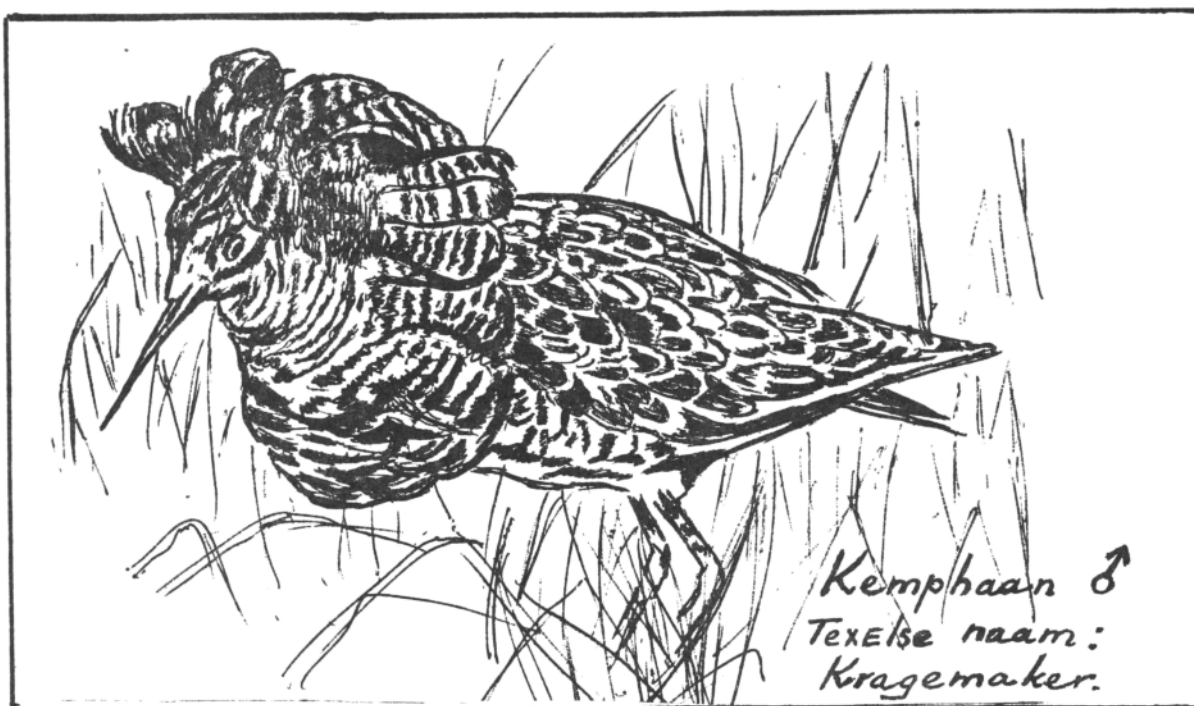
Na van Cromfliet vatte een zekere mr. Andries het werk weer op, terwijl in 1518 Stans Claesz. Banning en Willem Gerritsz. de voornaamste woordvoerders waren. Deze bedijkers brachten de dijk op hoogte en kochten enige landerijen in de oude polders om de grasmat af te steken en de dijk met zoden te beleggen.

Toch liep er heimelijk geloosd polderwater en als kwelwater moeilijk te stoppen duinvalwater uit de hogere westelijke gronden de nieuwe polder in. De nieuwe, laag gelegen polder kon al dit water niet via de nieuwe sluis lozen.

Men loosde bij eb, zonder bemaling.

Gezien de precaire toestand van de nieuwe dijk was het wantrouwen van de oude polders in deze onderneming zó groot, dat zij niet bereid waren bij te dragen in het onderhoud van de nieuwe dijk en de sluis.

Bij bedijking van een nieuwe polder was het gewoonte, dat de daardoor beschermde polders bijdroegen in het onderhoud van de nieuwe buitendijk; de oude dijken bleven als slaperdijken liggen en de nieuwe polder kreeg het recht van beweiding op de oude dijk.

De onwilligheid om een regeling aan te gaan leidde tot langdurige processen voor het Hof van Holland en de Grote Raad van Mechelen in de jaren 1518 tot 1533.

De erfgenamen en opvolgers van Cornelis Crusink, Jan van Schoonhoven, Willem van Cromfliet en mr. Andries, met name Stans Claesz. Banning en Willem Gerritsz. c.s. daagden de hoofmeesters van het land van Texel voor het gerecht om inzake bijdrage, lozing en beweiding een voor de bedijkers gunstige uitspraak te verkrijgen.

Tijdens de procedure voor het Hof van Holland hoorden de commissarissen van het Hof op 18 augustus 1518 in den Burg een aantal getuigen.

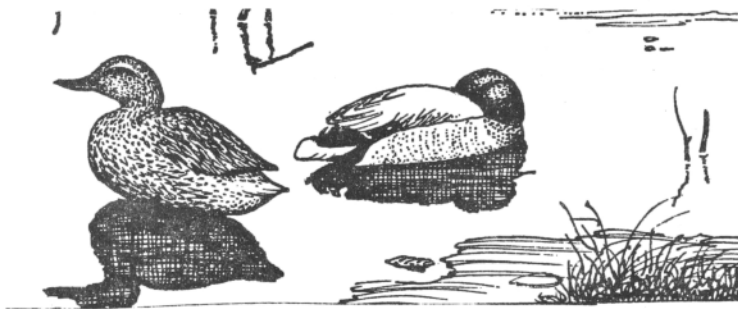
De weerstand tegen deelname bleek zó groot, dat volgens bewering velen hun land zouden verlaten, als het met dijklasten tot onderhoud van de Waalenburgerdijk werd belast. Cornelis Pietersz. uit de Koog verklaarde dat het bruikbare land in Waalenburg geen schade opliep. Het afstromend water belette niet "te teelen ende sayen", de rest achtte hij "voor geen landt". Hij had liever 100 roe oude dijk te onderhouden, dan twee roe van de nieuwe dijk.

De beide commissarissen stelden ter plaatse een onderzoek in. Zij begonnen bij de hooggelegen boerderij Contencieuse. Ingelanden van de oude polders waren met een veertig man sterk opgekomen om hun standpunt duidelijk te maken: ... "wel tot XL te paerde ende twee wagenen volcx".

Zij zeiden, dat het land om de boerderij hoog voorland was, een halve dijkhoogte boven de kruin van de nieuwe dijk. Vanaf de boerderij togen de commissarissen zuidwaarts en inspecteerden eerst de oude dijk, "dien wij te voet langes gingen", en raakten onderweg in discussie met partijen.

De bedijkers van Waalenburg probeerden hen te laten zien, dat de oude dijk grotendeels van zand was opgeworpen en een "smalicheyt ende crankheyt had", die het onmogelijk maakte bij werkelijk stormgevaar weerstand te bieden; nu was hij door de nieuwe dijk beschermd.

Zij toonden de commissarissen op een drietal plaatsen sluisjes "in maniere van duyckers" en op één plaats een opengespit gat, waardoor het water vrij Waalenburg inliep, zonder dat men afwateringssloten had gegraven of daaraan wilde medewerken. De Texelaars beweerden, dat het instromend water duinvalwater was, dat van oudsher in de boezem vloeide.

Toen het gezelschap de oude dijk was rondgewandeld, kwam men ten oosten van de Koog aan de nieuwe dijk. De Texelaars zeiden: 't is een zanddijk, niet houdbaar tegen stormvloeden. En inderdaad constateerden de commissarissen, dat de dijk voor zeker éénderde deel geheel van zand was opgeworpen en bestoven, maar niettemin aan beide zijden "van beneden upwaerts an beyden zijden beleyt" was met zoden, tot zelfs op de kruin.

De dijk was ca. 6 voet hoog en 10 voet breed.

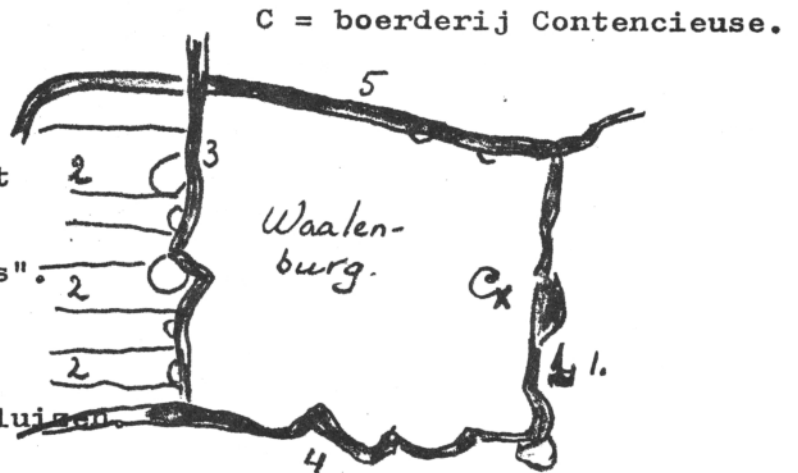
Ook voerden de Texelaars aan, dat de dijk veel te noordelijk lag om in tijd van gevaar goede dijkspecie tot reparatie te kunnen aanvoeren; aan de landzijde was de dijkvoet zo smal, dat op veel plaatsen wagens elkaar niet konden passeren, wat zeker nodig zou zijn bij een snelle aanvoer van herstellmateriaal ingeval van stormgevaar.

In de oostelijke helft van de dijk zagen de commissarissen "twee groote sluyzen", in de omgeving waarvan toegevloed water schade aan de binnenzijde van de dijk had veroorzaakt.

Bij het aanhechtingspunt van de dijk aan de Noorderdijk van de Waal gekomen, zeiden de Texelaars, dat vooral daar de oude dijk schade leed van het slaande water, dat bij noordwestenwind in deze hoek opstuwde.

Na het beëindigen van hun inspectietocht in den Burg teruggekeerd, legden commissarissen de situatie in een SCHETS vast, "voor onze memorie". Partijen verklaarden zich akkoord met deze schets.

- 1.; de Waal
- 2.: diverse kogen
- 3.: dijk van de gedaagden, op meerdere plaatsen ligt in deze dijk een "wail" en een drietal "sluyskens".
- 4.: Ungerdyck.
- 5.: dijk van de eisers, met (waarschijnlijk) 2 sluizen.

De procedures voor het Hof vielen in twee zaken uiteen:

1. over de waterlozing, het onderhoud van dijk en sluis, de aanleg van een afwateringssysteem, waarvoor de bedijkers bijdrage van Texel eisten.
2. om het recht van beweiding van de oude dijk, dat de bedijkers eisten te mogen uitoefenen.

In de uitspraak van 3 oktober 1526 verklaarde het Hof van Holland de eisen niet ontvankelijk, vooral wegens het feit dat de nieuwe dijk geen voldoende garantie tot bescherming van de oude polders bood. Stans Claesz. en Willem Gerritsz. gingen in HOGER BEROEP bij de Grote Raad van Mechelen.

Op 22 maart 1533 (bijna zeven jaar later.....) vernietigde de Grote Raad het vonnis van het Hof van Holland en bepaalde dat de Texelaars moesten bijdragen in het onderhoud van de nieuwe dijk en de nieuwe sluis. Zij behielden wel het recht om via de nieuwe polder te lozen.

De bedijkers moesten zelf voor kaden, sloten en waterlozing zorgen, terwijl zij het recht van beweiding ("etting") op de oude dijk verkregen.

MAAR.....: in 1532 was Waalenburg alweer ondergelopen. Het proces was gewonnen, maar de polder voorlopig verloren. Het zou nog tachtig jaar duren vóór de inpoldering definitief werd.

UIT: REGIONAAL-HISTORISCH "HOLLAND"
TIJDSCHRIFT

KARTOGRAFISCH NUMMER 3/4 aug. 1975

"TEXEL in enige zestiende-eeuwse kaarten en opmetingen"
door H.SCHOORL.

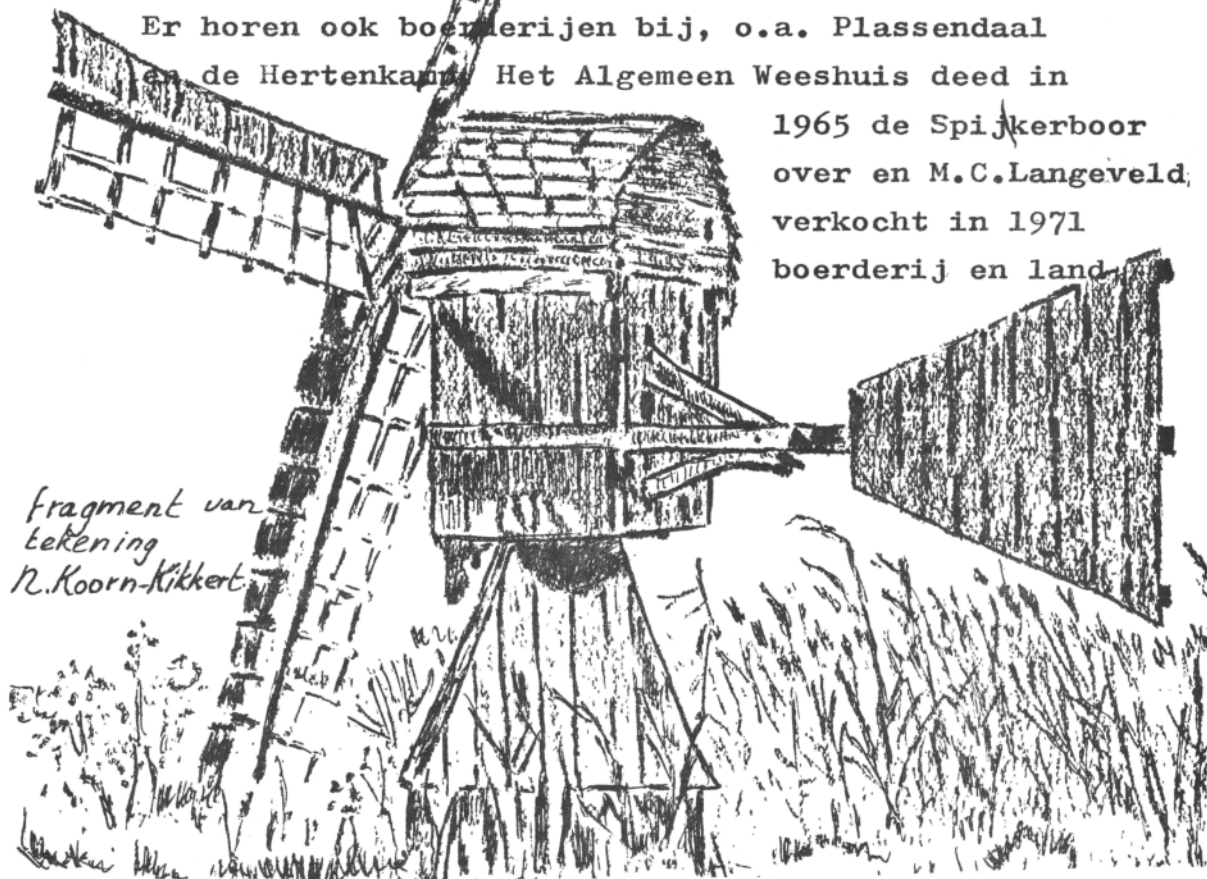
NATUURMONUMENTEN

IN WAALENBURG.

Hoe belangrijk Waalenburg als natuurgebied was, bewijst het feit dat reeds in 1909 DE STAART werd aangekocht; in 1917, 1926 en 1931 werden daar andere terreinen aan toegevoegd. Een kaartje (van JOH. REYDON) toont de huidige situatie.

Er horen ook boerderijen bij, o.a. Plassendaal en de Hertenkamp. Het Algemeen Weeshuis deed in

1965 de Spijkerboor over en M.C. Langeveld, verkocht in 1971 boerderij en land

fragment van
tekening
N. Koorn-Kikkert

bij de Overtoomswaal aan Natuurmonumenten. Al met al ontstond een aaneengesloten complex van zo'n 225 ha. Daarvan worden 125 ha als natuurreservaat beheerd, terwijl de rest als boerenland verpacht wordt, waarbij echter beperkende bepalingen gelden. (een verbod tot scheuren, niet vóór 1 of 15 juli maaien en een beperkt kunstmestgebruik).

DE FIETSRUTE "WAALENBURGERDIJK" is overigens in beheer bij C.R.M.

VOGELLEVEN.

In het begin van deze eeuw broedden er naast de bekende weidevogels (waaronder kemphanen) ook veel kluten en...sterns. De grote vogelrijkdom hing wel samen met de aanwezigheid van het meertje de Kil met de kreken Molenkil en Rommelpot.

De bewaking van DE STAART door twee vogelwachters maakte dat er in 1916 VIJF keer zoveel broedvogels waren dan in 1910. Kokmeeuwen en sterns profiteerden het meest van die bewaking.

Rond 1930 werd het vogelleven bedreigd door de plannen om Waalenburg te gaan BEMALEN. Tot dan stond de polder in het winterhalfjaar voor een groot deel blank. Dat liet uitsluitend het gebruik als hooi-en weiland toe. Men besloot toen een deel van de polder (nl. het zgn. BLOK) voor de vogels te behouden door het inmalen van water. Het BLOK werd aangekocht, gevolgd door de LAMMERENWEID, en van het polderbestuur werd de OOSTER-EN WESTERKOLK gepacht.

Na de RUILVERKAVELING bleek de ontwatering zo "goed" te zijn, dat veel visdiefjes en kluten het voor gezien hielden. De zwarte sterntjes waren al sinds 1932 verdwenen.

De reservaten worden niet alleen bewaakt, er worden ook tellingen verricht. Daaruit blijkt van hoeveel belang die reservaten zijn. In het boek TEXEL VOGELEILAND van A.J. en L.J. DIJKSEN wordt vermeld dat 30% van alle Texelse broedvogelsoortenuitsluitend in deze reservaten voorkomen. Die gebieden vormen "maar" 20% van de totale Texelse oppervlakte.

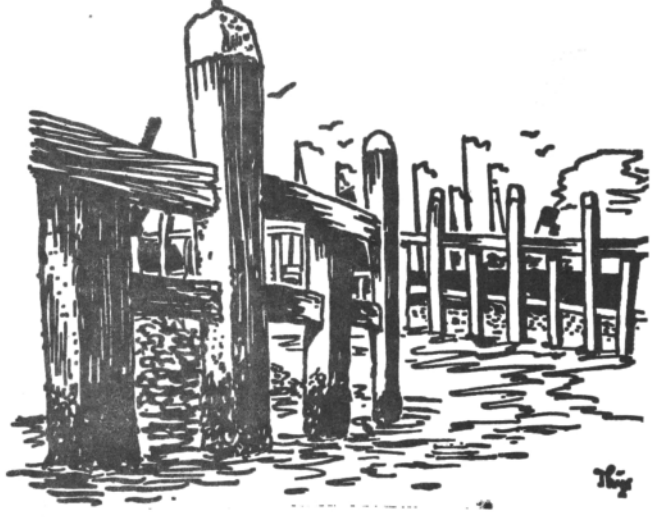
Voor dit artikel werd gebruik gemaakt van "TEXEL", uitgave Lente 1973, waarin een bijdrage van ANDRI BINSBERGEN. "TEXEL" was een tijdschrift over Texel en werd uitgegeven door Texelse Museumvereniging en de Vriendenkring Texel. Het tijdschrift is ter ziele, de verenigingen leven-nog.

HET AANEENGESLOTEN COMPLEX VAN
NATUURMONUMENTEN IN WAALENBURG.

BRIEF

van

ZEEENMAJESTEIT

NEPTUNUS

gericht aan senator C.ELLEN
onderschept door A.C.BAKKER op de Texelstroom.

Wat spelevarend met de EPPIE DAMARAN op de Texelstroom vroeg ik mij af, wat de lading voor de eerste reis van de E.D.47 in september zou kunnen worden.

FLESSENPOST, wel niet voor mij bestemd, maar voor C.Ellen, bracht uitkomst. Niemand minder dan Neptunus bleek de afzender te zijn van een epistel, dat ik hieronder, (met enige huiver) aan de openbaarheid prijs geef.

MEMMERT, ZEEGRASMAAND '81

BESTE COR,

Om maar met het luik in de kajuit te vallen: dat gedonder in de zeebodem gaat me bar vervelen. Lig ik daar eindelijk eens een dutje te doen bij Memmert, klinkt daar weer zo'n explosie van een of andere oliemaatschappij. Ga je lekker..?

Voor straf heb ik 200 meter slang van de meetapparatuur meegenomen en als je dat binnenkort vindt, doe de company dan de seismische groeten van Neptunus maar.

Het zijn slordige en harde jongens die van de company. Kan ik je sterke staaltjes van vertellen.... Op een paar dollar meer of minder hoeven ze niet te kijken. 't Gevolg is wel dat ze veel laten slingeren. En dus ook kwijtraken. Dat blijft echter buiten de boekhouding; je moet als slordige olieboy geen slapende directiehonden wakker maken.

Wat anders: die oude wierschuur bij de molen, hebben ze die echt willen slopen? Wat een onverlaten! Sommige lui komen er zelfs fietsend nog niet toe om hun hersens goed te gebruiken.

Gelukkig, nou is ie toch voor de BAKKER en de Ouweskilders maken er nog wat moois van. Die hebben hart voor de zaak en handen om uit de mouwen te steken.

C.R.M. kan nog over de Maasbrug komen; een beetje reclame, Cor, via de V.P.R.O. of desnoods de AVRO, doet geen kwaad.

En wat is er met de MILIEUVOGEL op de dijk gebeurd? Daar mochten ze met hun vlerken toch niet aankomen? Laat de milieuhaan toch KONING kraaien, als je republikeinse oren verstaan hoe ik dat bedoel. Jammer dat de typische ROEP nu niet meer gehoord kan worden.....

Af en toe overstemt het explosief geratel van "defensie" de tevreden

geluiden van de duizenden wadvogels. Of komen straaljagers de vredige stilte verscheuren....jammerjammerjammer.

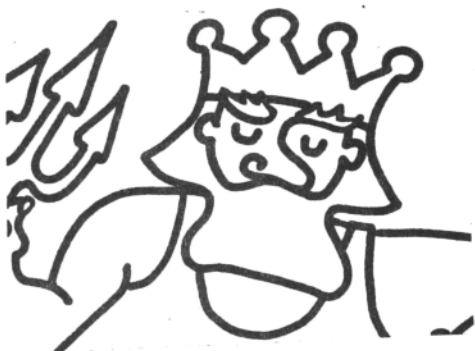
Dat bezoek van schakers aan de RAZENDE BOL een paar jaar geleden was evenmin in de haak. Een stille sport, dat wel, maar de Bol moeten ze met rust laten. Ik heb toen mijn zuidwester op moeten zetten om die schakers te weren.

Laat je door het vinden van zoveel linkse slippers mullen, klompschoenen etc. niet ontmoedigen. Het is geen kwestie van weggooien geweest (zoals met zoveel andere spullen helaas wel het geval was...). Maar steunen op rechts geeft blijkbaar toch niet altijd voldoende houvast....

De verzameling hoofddeksels aan het touw hoog in de schuur geeft me aanleiding om op te merken dat je je eigen pet elke dag een keer af moet nemen voor diegenen, die bleven op zee en waarvan de stille getuigen in zo'n groot aantal deel uitmaken van je collectie.

En over je eigen pet gesproken: die zal op VLIELAND aanspoelen.
 Heeft de burgemeester daar een waardig aandenken aan de
 Vlaamse stenen die tot stenen des aanstoots werden...
 A propos, ZIJN die stenen daar nog steeds?

Ik wens je tenslotte veel succes met de JUTTERSCHUUR.
 Ben je echt van plan de mensen op die nieuwe balken te
 blijven plakken? ALS die balken bij de strandvonder horen,
 en je houdt ze, dan zul je nog eens op je eerlijke neus
 kijken met je zeeblauwe ogen, want dan gaan die balken....
 SCHEUREN! En aan de barsten en splinters zullen de
 nylons haken en....daar gaat je voorlichting dan.
 Nee, bedenk wat anders.
 Of doe een beroep op de KNOW HOW van Gemeentewerken.
 Ook is er altijd het N.R.C. nog.
 Ouwe matrassen met zeegras zouden trouwens het stijlvolle
 einde zijn.

zoute groeten,

w.g. NEPTUNUS.

MARITIEM VERLEDEN op fraaie prenten bij H.VAN DER KLIFT,
 AANKOOPCENTRALE: bóórdevol artikelen.
 DUIK eens...in een spannend boek van BOEKHANDEL PARKSTRAAT.
 Op een RAN TWEEWIELER maakt U het snelste "RONDJE TEXEL".
 Op woelige baren, bij storm en bij ..MUZIEKHANDEL KOK.

ZEGEL WEVERSTRAAT levert warme schipperstruien.
 Over strandjutters en zeerovers bij HET OPEN BOEK.
 Naar SCHOENMAKER als Uw auto een aanvaring had...
 Uw gage is bij DROS'MAGAZIJN goed besteed.
 In plaats van een ZANDLOPER een goed TROMP-horloge.
 MAKELAARDIJ EELMAN; OOST WEST, THUIS BEST.

U heeft iets in te polderen? FIRMA VAN TATENHOVE.
 Bij PLOFF-INN een hartig "BROODJE NEPTUNUS".
 De service van de RABOBANK gaat ver, héél ver.
 HEET,ZOET,STERK...kom aan boord bij KOFFIESHOP STENENPLAATS.
 RAN'S VLEESHOUWERIJ is bekend bij alle scheepskoks.
 Alle kleuren van de regenboog bij GRAAF'S VERFCENTRUM.

SCHOORL voor stofzuigers die ZUIDWEST ZEUVÉ de baas kunnen.
 Bootsman haalt FISHERMAN'S FRIEND bij VAN DER SLIKKE.
 De SCHEEPSBESCHUIT ...TIMMER toch ?
 WATERmeloenen bij de NOTENBAR.
 Naar BAKKER'S IJZERHANDEL als het dek gezwabberd moet worden.
 Die boottrailer zit er safe aan: GARAGE GRISNIGT.

EXCURSIE o o o

'Nou zeg', zei Henk, 'dit is een geweldig leuk gebiedje, we moesten hier maar eens een excursie heen organiseren'.
 'Moet je niet eerst vragen of dat wel mag?' vroeg Wim, 'ze zijn soms zo vervelend in die dingen. Dan zou je het juist niet moeten vragen, maar waarom zouden we hier niet met een paar mensen mogen wandelen, nette mensen'. Ze gingen naar het huis van de boswachter, maar die was net op het bos aan het passen. 'Dat moet je maar aan de baas vragen', zei de boswachtersvrouw, die het duidelijk maar flauwe kul vond. 'Wie is de baas?' 'Nou, het is van Staatsbosbeheer', zei de vrouw met een vluchtig gebaar naar het Westen. Toen deed ze de deur dicht, want ze had meer te doen. 'Nou zeg', zei Henk, 'als het van de staat is dan is het van de Koningin. Ik schrijf d'r wel even.' 'Doe niet zo gek, je moet de een of andere bureauchef hebben; ik ga wel bellen.' Toen spraken ze af dat ze zouden doen wie het eerste resultaat had. Henk schreef een brief:

Lieve Koningin,
 Ik heet Henk en ik wou graag met een paar vriendjes in het bos hier gaan kijken naar paddestoelen. Ik zal ze echt niet plukken. Mag dat alstublieft?

Hoogachtende groeten van
 Henk van Epscheuten.

Wim zei dat Henk gek was en ging bellen. Eerst kreeg hij een aardige stem aan de lijn die om een ogenblikje vroeg. Toen kreeg hij een stem die zei dat hij zich niet tot hier, maar tot daar moest wenden. Wim wendde zich tot daar, gaf weer een ogenblikje en kreeg toen een stem van sigarenrook. Deze stem deed niet onwelwillend, maar hoewel die er zelf geen bezwaren tegen had kon Wim toch maar beter met zijn chef bellen. Die was er nu toevallig niet maar zou overmorgen tussen 10 en half 11 wel bereikbaar zijn. Het was werkelijk een zeer vriendelijke stem. De chef was, toen de tijd daar was, helaas in bespreking. Kon mijnheer niet op een ander moment eens weer bellen? Dat kon. Toen de tijd weer daar was, kreeg Wim, via 3 ogenblikjes de chef te pakken. Een excursie in dat gebied? Daar stond hij niet onwelwillend tegenover. Al te vaak hadden mensen immers de verkeerde indruk dat ze geweerd werden uit de gebieden waar we, ze worden

immers steeds schaarser, toch ook zo zuinig moeten zijn. Hoewel, 12 personen dat was toch wel aardig wat. Men moest zich toch realiseren dat het ging om een bijzonder kwetsbaar gebied. Hij had wel het volste vertrouwen in Wim persoonlijk, dat moest toch duidelijk zijn, maar meneer U hebt er geen idee van wat we op dat gebied meemaken. Van hem persoonlijk zou het wel mogen, maar ja, er waren ooit eens afspraken gemaakt en daarom was het beter dat hij toestemming vroeg aan zijn chef. Maar het kwam vast wel in orde, daar hoefde Wim beslist niet aan te twifelen. Wim belde de superchef. Hij kreeg hem bij de 8e poging, na vijf doorverbindingen en 17 ogenblikjes te pakken. Intussen had hij een telefoontellertje gekocht om uit de te innen excursiegelden de onkosten te kunnen dekken. De superchef had zijn bedenkingen maar zou overleg plegen. Intussen zou mijnheer er goed aan doen een schriftelijke aanvraag in te dienen. Wim schreef een aanvraag:

Mijne Heren,
 Zijn jullie nou helemaal ..... en gooide die in de prullemand. Hij begon een paar keer opnieuw, maar steeds kwamen er sterker gespierde uitdrukkingen in. Pas de volgende dag na de koffie zag hij kans een echte, keurige, nette, fatsoenlijke, nederige, kuise brief te schrijven. Er kon ook niks meer in de prullemand. Deze brief verstuurde hij. Na 2 maanden had hij nog geen reactie. Schuimbekkend schreef hij twee prullemanden vol. Na nog een maand kreeg Henk een brief:

Beste Henk,
 Als jij zo graag in dat bos wilt kijken met je vriendjes, moet je dat zeker doen, van Mij mag het.

Juliana.

'Jij bent gek' zei Wim en ze organiseerden een excursie. De dag ervoor kwam er een brief voor Wim, waarin stond dat zijn aanvraag was binnen gekomen en in beraad genomen zou worden. De excursie kwam bij het bos. 'Kijk eens' zei Henk tegen Wim, een bordje'. Er op stond: Vrije toegang op wegen en paden. Een boswachter stond er bij. 'Vanmorgen geen toegang heren', zei hij, 'mijn bazen komen eens kijken wat of er hier wel is met dit terrein. Er was ineens zoveel belangstelling voor, zeiden ze'.

Jakob Pluys.

GERARD VAN ES BESTE ENPASSANT-SCHAKER 80-81

j.dros

Hier volgt het jaaroverzicht '80-81 van de resultaten van alle En Passantspelers. De punten staan voor de behaalde plaats. Ziet men bijv. in een kolom het getal 13 staan, dan wil dat zeggen: een 5de plaats in de B-groep (de acht plaatsen van de A-groep komen er nog bovenop). De speler met de minste punten is de kampioen, in dit geval Gerard van Es. Nog van harte gefeliciteerd. Met is de eerste keer dat hij het clubkampioenschap naar zich toetrekt en heeft daarmee mijn heerschappij, die vier jaar geduurd heeft, ten val gebracht. Er is een zware last van mijn schouders genomen, dat zal Gerard nog wel merken, maar desalniettemin zal ik dit jaar mijn uiterste best doen de clubtitel terug te veroveren.

Naam	1ste periode	2de periode	3de periode	totaal	plaats
1. Van Es	3	2	1	6	1
2. Vittali	1	5	2	8	2
3. Bergman	2	3	3	8	3
4. Dros	4	1	4	9	4
5. Terpstra	5	4	5	14	5
6. Rommets	6	6	6	18	6
7. Bakker	7	9	8	24	7
8. M.Witte	10	8	9	27	8
9. Elzinga	12	7	11	30	9
10. Eelman	12	-	12	31	10
11. v. Lare	16	10	7	33	11
12. Moekman	9	11	14	34	12
13. v.Tatenhoven	8	12	16	36	13
14. Cornelissen	13	14	10	37	14
15. De Visser	14	13	17	44	15
16. v. Mossel	15	16	15	46	16
17. Franger	18	19	13	50	17
18. Bremer	19	15	18	52	18
19. v. Heerwaarden	17	17	19	53	19
20. C.Witte	20	18	20	58	20

Dat is 'em dan. Ik zie nu ook dat de laatste kolom eigenlijk overbodig is, want voor de namen staat hetzelfde nummer. Nou ja. Opmerkelijke zaken:

In de top: de terugval van mijn persoon (van 1 naar 4)

de return van Terpstra met een stevige 5de plaats en een vaste plaats in de A-groep

De constante plaats van Joop Rommets (3 x 6de)

Zeer opmerkelijk is de opmars van Frank van Lare (16-10-7), die in de ranglijst nog niet erg zichtbaar is, maar de progressie blijkt duidelijk uit de resultaten in de afzonderlijke tournooien. Door het verdwijnen uit de A-groep van Peter Bergman blijft Frank zitting houden in de A-groep. Promovendi zijn verder M.Witte en P.Cornelisse, allebei oudgedienden. Gefeliciteerd en welkom terug.

Verder is de terugval van van Tatenhoven (8-16 -16) eveneens verrassend. Metzelfde geldt voor Wim Hoekman, hoewel hier misschien het weinig spelen de oorzaak is. Verder bleef alles ongeveer bij het oude, hoewel Pranger in het derde toernooi een stevige vooruitgang boekte. Met totaal van Paul Eelman (11- ...-12 /31) lijkt wat vreemd, maar is dat niet. Paul promoveerde na het eerste periodetournooi naar de A-groep, kon een periode niet meespelen en moest dus verstek laten gaan. Ik heb hem dus maar 'laatste' laten worden in de A-groep: $11 + \underline{8} + 12 = 31$, goed voor een 10de plaats.

De nieuwe spelers van de A-groep zijn:

Gerard van Es, M. Vittali, Jaap Dros, A. Terpstra, Jeep Rommets, Frank van Lare, M. Witte en Piet Cornelissen.

De B-groep betaamt uit de overige spelers en eventuele nieuwe leden. Belangrijk is voorts nog te weten dat de B-poule geleid wordt door Frank van Lare. Dus uitslagen, kleuren etc. niet meer bij mij; de A-groep speelt weer volgens een vast toernooischema en de spelers worden verzocht de zaken zelf bij te houden en uitsstel van een partij o.i.d. onderling te regeln, op straffe van een reglementaire nul.

BESTE B-GROEPSCHAKER

De beste B-groepschaker (de schaker die het hele jaar in groep B heeft gespeeld, dus (net) niet promoveerde) is geworden Piet Cornelissen, die zich steeds in hoogste regionen van de B-groep heeft weten te houden. Hij ziet dit uiteindelijk beloond met een plaats in de A-groep, gezien zijn 2de plaats in het 3de periode-tournooi. E.de Visser werd hier overigens goede tweede.

BESTE BONDSRESULTATEN

De beste resultaten in de buitencompetitie werden behaald door Jaap Dros en Gerard van Es. Beiden speelden alle matches (7) mee in het eerste team en beide stonden slechts één remise toe. Zij speelden om de beurt aan bord één en twee. $6\frac{1}{2}$ uit 7 dus, wie weet nog goed voor een bondsprijsje. Afwachten maar.

Wie de beste resultaten behaalde in het ~~tweede~~ team is op dit moment voor mij niet te bekijken, wellicht zal Van Tatenhoven (leider 2de team) mij hierover nog informeren. Het is niet zo makkelijk om dat uit te rekenen, daar de bezetting nogal eens wil veranderen.

VERDERS GEEN MEDEDELINGEN/ VEEL SCMAAKPLEZIER DIT JAAR!!!!

j.dros

De kampioen in de toren

Ik sta in de Weverstraat, het duisterbruine reclamebord 'Zegelmodes' kijkt me wantrouwend in de rug en de blikken trompetten in de etalage van Henny Kok spelen een valse blues. Een vuilgroene deur met matglas. Een trekbel zonder knop en daaronder: Gerard van Es. Behoedzaam peuter ik de roestige restanten van de bel uit hun verveloos verblijf en trek. Ik voel dat iemand me gadeslaat maar als ik naar boven kijk - daar moet hij wonen - zie ik niemand. Nog even wachten, dan gestommel achter de deur, gemorrel aan het slot en daar is Gerard, onze nieuwe schaakkampioen.

- Moi, zeg Gerard ik kom je prijs brengen. Ik heb 'em maar voor je in ontvangst genomen omdat je niet op de jaarvergadering van de club was. Ze vonden het jammer van de toespraak en zo. Ik bedoel, ze hadden op je gerekend, het bestuur vooral ook, maar het geeft natuurlijk niet.

- Een prijs? Zo. Nou, kom d'r in. Ja, nou ja, het is me door het hoofd geschoten. Stom van me. Een prijs. Zo zo. Ja, het is hier een beetje donker in de gang, het licht kapot, zie je. Kijk uit voor die flessen daar. Kijk es aan, een prijs. Ik volg hem de trap op.

Verbijsterd kijk ik zijn kamer rond. De grond is bezaaid met schaakboeken, schaaktijdschriften en schaakrubrieken uit diverse dagbladen. Ik tel meteen al zeven schaakborden en op vier daarvan staat een stelling. In een donkere hoek van zijn kamer staat zijn bed. Een prop beddegoed hangt er half naast. Met kussen ligt op de grond; er wonen nachtmerries in de matras. Boven zijn bed in een blankhouten lijstje hangt de omslag van Eppie Damaran.

- Ja, ik heb die prijs maar meegenomen met de belofte hem snel bij je te bezorgen. Ik moet je nog de felicitaties overbrengen van de hele club. En hier is ie dan. Tijdens mijn laatste woorden zet ik het pakket op tafel op een leeg schaakbord.

- Tsjonge, jonge, da's mooi. Zeer attent. Was Bergman nog op de vergadering? Doet ie nog mee volgend jaar? Heb je dat gelezen? Waarom hij geen kampioen is geworden. Dat hou je toch niet voor mogelijk, hij schreef dat ik na een foutieve combinatie verloren stond, waarna hij het overigens ook weer verblunderde, maar hij vergeet te vertellen dat ik de gehele partij, ja ècht de héle partij, vóór die combinatie dan, glad gewonnen stond. Een Benoni was het, ik heb nog zelden iemand zo verschrikkelijk die opening zien mishandelen. Nee, het is heel terecht dat Bergman geen clubkampioen is geworden, hij verkoopt wel veel praatjes, maar laat hem eerst maar eens periodekampioen worden; ik bedoel, gewoon om te beginnen. Toch? Maar ik vrees dat hij te lui is, hij wil geen schaak studeren, hij schuift liever wat heen en weer, met zijn paarden vooral. Maar hij zou meer moeten analyseren. Ik was net voor je binnenkwam wat aan het analyseren. Zaterdag hè? Even de rubrieken doornemen. Ik koop alleen kranten op zaterdag, allemaal. Voor de schaak-

rubrieken. Ik moet straks het NRC nog even halen. Is niet veel meer trouwens, die schaakrubrieken, neem nou het Parool, genant gewoon, heel erg. Andriessen had vandaag trouwens nog een aardig partijtje. Kijk hier heb je de kritieke stelling. Wat speelt zwart hier, denk je?

Mij buigt zich over een schaakbord op de zitbank en zijn ogen dwalen over de stukken. Mij heeft zijn prijs nog niet beroerd en ik denk dat ie 'em al vergeten is.

- Misschien eh Td4, of kan dat niet? Ja, ik moet even kijken hoor.

- Td4. Nou nee, lijkt me niet. Nee, moet je opletten, b6! en dan is de dreiging Pc5 dodelijk. Zie maar. Wit heeft niks meer. Opmerkelijk hoor. Het is namelijk zo dat ik onlangs in een partij dezelfde wending tegen kwam in een enigszins analoge stelling. Ik was net op zoek naar die partij. Het was een Franse partij, ik dacht Dvoretzki - Uhlman. Wacht, ik sla het even na in mijn archief.

Mij opent de deur van kast, waarin zich een verzameling mappen bevindt. Ik schat zo'n dertig stuks.

Zijn domein is een hol, een chaos bijna. Vanuit zijn raam op de Weverstraat valt een groezelig ^{licht} over een slordige stapel Schach-informators, een hoop schaakbulletins en "64's", talloze schaakstukken, die je overal in de kamer tegenkomt, her en der verspreid liggende kledingstukken, etenswaren in plastic verpakking, serviesgoed, meestal te vinden naast de schaakborden. Het degelijke, zware Zegelmodesbord staart permanent bij hem naar binnen.

- Word je niet beroerd van steeds dat ellentige bord?

- Dat bord? Ja, zeg dat, een vreselijk bord. Ik heb het gekregen. Ja, het is geen gezicht. Het verschil tussen de witte en zwarte velden is veel te scherp, en het glimt ook nog.

En hij kijkt misprijzend naar een bord dat pal links van hem op een bierkrat staat.

- Aha. Kijk es aan. Dat moet 'em zijn. Vandaar, het is niet Dvoretzki - Uhlman, het is Razuvajev - Uhlman, dat is lood om oud ijzer, ook zo'n saaie schuiver uit de school van Botwinnik. Kijk hier heb je de stelling. De wending is vrijwel identiek. Zie maar.

- Inderdaad, zeg, hoeveel tijd besteed je nou zo aan het schaken?

- Hoeveel tijd? Moeilijk te zeggen. Ik schaak iedere dag, vóór mijn werk, tijdens mijn werk, onder het eten en na mijn werk.

- Tijdens je werk?

- Ja. Vanzelfsprekend niet met bord en stukken, maar gewoon in mijn hoofd. Dan laat ik gewoon een bepaalde stelling verschijnen en dat kan van alles zijn, een kritieke stelling uit een openingssysteem, een eindspel, maakt niks uit. En dan zoek ik. Blind dus eigenlijk. Zo vind ik mijn meeste nieuwtjes.

- Ja, maar er gaat toch heel wat geld door je handen? Is dat niet link, vergis je je dan niet?

- Nee hoor, mijn kas klopt altijd. De ene helft van mijn hoofd schaakt, de andere helft doet het loketwerk op het postkantoor. Zelfs als ik daar zit te typen,

formulieren of zo - het intypen van formulieren is toch een werkje waar je het hoofd bij moet houden - zelfs dan vind ik nog wel 'es een aardige zet.

- Word je er niet mondsmoe van? Steeds maar dat schaken? Ik bedoel, het is toch maar een spel?

- Nou, een gewoon spel is het zeker niet. Er gaat een sterke fascinatie van uit. Dat zeker. Dat voel jij toch ook? Niet dan? Maar inderdaad word ik er soms heel moe van, misselijk bijna. Maar ik heb het niet altijd in de hand. De stellingen verschijnen vanzelf.

-Droom je vaak over schaken?

-Zeker droom ik over schaken. Interessante dromen mag ik wel zeggen. Laatst droomde ik dat ik met Philidor een tweekamp speelde. Mij als representant van de romantiek en ik als die van de meer moderne, scherp positionele spelvoering. Naarmate de match vorderde raakte ik steeds meer beïnvloed door Philidors speelstijl, terwijl hij mijn meer positionele benadering begon te praktiseren. Dus niet alleen een ontmoeting tussen twee eeuwen, maar zelfs een uitwisseling van twee tijdgeesten. Ik speelde op het laatst eigenlijk meer tegen mezelf en hij ook.

- Kon je je een beetje staande houden tegen zo'n groot speler?

- De match eindigde onbeslist, hetgeen mijns inziens een diepe betekenis heeft, namelijk deze: niet alleen is het schaakspel een weergave van het bestaan, maar dat gelijkspel laat vooral zien dat de mensheid, hoewel een groot aantal jaren verder op de tijdslijn, nog niets opgeschoten is. Zelfs een kleine overwinning zat er niet in. Overigens eindigde geen enkele partij in remise en alle partijen werden met zwart gewonnen. Ook heel symbolisch.

- Symbolisch?

- Ja, toen ik na zes partijen een opmerking maakte tegen Philidor over de zwarte overwinningen, antwoordde hij dat de zwarte krachten het schaakspel beheersen, net als het bestaan. Mij zei zelfs dat het niet ondenkbaar is dat het schaakspel overvleugeld zou worden door de wetenschap, maar hij voegde daar nog aan toe dat het slechts om een schijnoverwinning zou gaan, die desalniettemin niet als zodanig gezien zou worden, maar als een regelrechte triomf. En dat is frappant, want nu hebben we dan een schaakcomputer, die het spel op een wanzinnige manier verarmt, door een niet-creatieve benadering. Zoiets als een kilometerteller. Desondanks vliegen ze de winkel uit. Een regelrechte ramp.

- Hoe lang duurde die match?

- Die match omvatte 64 partijen en duurde alles bij elkaar precies een jaar.

- Was het een droom?

- Was het een droom. Ik dacht het wel.

En Passant heeft in Gerard van Es een bijzonder kampioen.

j.dros

- - - - -

25/8-'81

JAARVERGADERING IN SPAGHETTI-STIJL.

(U bent dus gewaarschmd..)

ATTENZIONE!

VOORSTELLING VAN HET DAM-EN SCHAAKCIRCUS IN CASA BLANCA

VIA MOLINO DEN BURG.

met stalmeester, impressario, dompteurs, trapezewerkers, goochelaar, clown, koorddansers, imitator, vuurvreters en andere kunstmakers, tutti 19 persona.

Hun namen zijn veritaliaanst, elke gelijkenis berust op een misverstand.

Het circus zelf - met een knipoog naar Boltini - noemt zich VOLTINI, met de V van vurig, Vesuvius, vermouthe, vonken en voltage.

Mamma mia, wat een stel artiesten en wat een programma!

Zelfs een door de wol (van het Swarte Schaep) geverfde ENRICO kreeg de tranen in zijn Middellandse Zee-blaue ogen bij het ontwaren van zóveel denksporthoogtepunten in de toekomst...

Is het wel verstandig om bij voorbaat zo hoog van de toren (van Pisa) te blazen?

Moeten GIOVANNI en MICHELANGELO nog niet eerst de Rubicon oversteken met alle risico's vandien?

Houden GIUSEPPE, VITTORIO, CLAUDIO en GASTONE zich voorlopig niet veel te veel op de Po-vlakte?

ALLESSANDRO, en LUIGI laten zich in een dolce far niente heerlijk in hun Venetiaanse gondels wiegen. Ze zijn er voorlopig met geen stok uit te slaan. Dammen kun je altijd nog. De strijd lust lijkt bij GARIBALDI onder zijn struikroverswenkbrauwen eerder geblust dan ontwaakt.

BENEDETTO is met zijn dromen en gedachten wellicht bij de heerlijke Florentijnse nachten of in de rozentuinen van Capri in plaats dat hij met zijn capaciteiten de ene aardverschuiving na de andere op de schaakhellingen gaat veroorzaken.

TOMMASO wil in september een snoepreisje maken naar het Lago di Garda, net alsof een duik in de Golf van Bassino bij Oudeschild niet even zinnestrelend kan zijn.

De smachtende blikken van GIACOMO willen eerst nog Napels zien. Maar aan een dooie Giacomo heeft een circus ook niet veel. ARTURO blijkt plotseling onvindbaar. Het hart is hem in de schoenen gezonken. In de catacomben voelt hij zich veiliger dan in de denksportarena met de bloeddorstige tegenstanders.

FRANCISCO, de tutti-frutti vreter, is ook nog aan de vermouthe verslaafd geraakt. Geen wonder, dat de alcoholische nevelen hem op een dwaalspoor brengen. In plaats van punten te scoren loopt hij vanzelf in zeven ravijnen tegelijk..

Dan zijn daar ANTONIO en PIETRO nog. Druk bezig met de rammelende geldbuidel. De lires en florijnen zijn akelig aan inflatie onderhevig. Bovendien dreigt de belastingschuld als een lavastroom dat aardse slijk te verzwelgen.

Als AMADEO zegevierend vanaf Elba voet aan de Burgwal denkt te gaan zetten, is de grond zó heet onder zijn zolen, dat al het water van de Tiber nog niet voldoende is om de blaren de nodige verkoeling te bieden.

ZAG ENRICO DUS EEN FATA MORGANA ??????

Maakt VOLTINI met zo'n stel artisten wel ECHT kans op een flitsend programma waarvoor de handen in bravissimo op elkaar gaan?

.....EN OF !

...een paar grimasjes..

...de truccendoos,

...een paar klapjes met het zweepje,

.....U ZULT NOG WAT BELEVEN !!!

a.c.b.